

Més cooperativisme com antídoto a la febre de l'odi

El 19 de juny de 2024, l'Assemblea General de Nacions Unides va proclamar oficialment 2025 com l'Any Internacional de les Cooperatives. «Les cooperatives construeixen un món millor», és l'eslògan de l'esdeveniment. Una idea que subratlla «l'impacte global durador de les cooperatives, posicionant-les com a solucions essencials als desafiaments globals actuals», tot destacant «les seves contribucions al desenvolupament sostenible en les dimensions social, econòmica i ambiental, mostrant com les cooperatives són impulsors clau per aconseguir els Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS) de l'ONU per a 2030», alhora que emfatitza «la capacitat única de les cooperatives per a promoure el creixement inclusiu i enfortir la resiliència comunitària». ¿Què en pensen les autoritats autonòmiques d'aquesta crida de l'ONU a impulsar les cooperatives com a gran oportunitat per a reforçar i estendre un model clau per al benestar de les persones, la democràcia, la sostenibilitat ecològica, i, personalment, afegiria, un model d'empresa on la jornada laboral no sigui un veritable estat d'excepció de la democràcia?

Havent passat més de mig any de commemoració, pel que ha transcendit a l'opinió pública, i tenint en compte el baixíssim relleu de l'economia social en l'organigrama governamental autonòmic -subsumida en un barrejadís «Servei d'Emprenedoria, Economia Social i Circular» en el si de la Conselleria d'Empresa, Autònoms i Energia- no és arriscat suposar que pen-

TRIBUNA

RAFAEL BORRÀS

sen que això del cooperativisme -especialment si l'ONU afirma que cal impulsar-lo i que el seu creixement ajuda al compliment dels ODS- és part del «pack woke».

Val a dir que, en paraules de **Laura Camargo**, «el papel de los imaginarios sociodiscursivos creados y circulados en los ecosistemas mediáticos y las redes de los portavoces y seguidores de la (ultra) derecha global se ha demostrado fundamental para la construcción de la ideología y el nuevo sentido común de época autoritario y excluyente» (*Trumpismo Discursivo. Origen y expansión del discurso de la ola reaccionaria global*. Editorial Verbum, 2024). Idò, el nou sentit d'època autoritari i exclouent -practicat, amb més o manco somriures; amb distints, però mai greus, graus d'incomoditat i contradicció; amb dissimulacions discursives- fa que el partit de la dreta espanyola tradicional, que tant pes electoral i social ha tingut i té en aquesta terra, hagi mutat a les posicions d'extrema dreta. En conseqüència, per a unes institucions autonòmiques i insulars cada cop més còmodes amb el discurs de la internacional reaccionària, té molta lògica que l'únic cooperativisme radicalment no-woke sigui el que representa la cooperativa política PPVox! «És el mercado,

amigo», que diria **Rodrigo Rato**. El mercat electoral, i la falla del «lliure mercat» i la meritocràcia, excel·lentment exemplifcats en el «cas Montoro».

Ve a tomb aquesta disquisició sobre l'extrema dreta perquè l'impuls del cooperativisme, endemés de ser una certa obligació amb la tradició històrica de casa nostra; factor d'innovació, cohesió social i d'ajuda i agraïment institucional al modest, però meritori, nostrat moviment cooperatiu existent; i ser clau per al canvi de model econòmic de les Illes Balears (imaginau-vos què seria del nostre present i futur amb, posem pel cas, un moviment cooperativista amb un pes percentual d'un dígit en el sector turístic), ha esdevingut essencial en la batalla contra el discurs de l'odi.

És el que, en part, explica la sèrie francesa «La fièvre» (*La febre*). La ficció, dels mateixos creadors de la memorable *Baron Noir* (*Baró Negre*), es mou entre profecia feta realitat (**Trump** i radical gir dretà global) i alguns perquè de tot plegat: la comunicació com a arma de manipulació; la capacitat de xarxes socials, bots i algorismes per a inflamar a la societat (valguin com a exemple els pogroms racistes contra migrants esdevinguts a Torre Pacheco); la facilitat de penetració del discurs de l'odi

en la institucionalitat política de, en altre temps, la dreta democràtica; el paper dels interessos del capital en la propagació de la febre antidemocràtica, etc. Però, potser, allò més interessant de la sèrie és el missatge que no tot està perdut. La comunicació pot ser a favor de la democràcia, la raó del bé comú pot vèncer al mal (en la ficció representat en l'aliança entre propagadors d'odi i mentides i els interessos econòmics), els mecanismes que originen les polèmiques identitàries, amplificades pels mitjans de comunicació d'extrema dreta i les xarxes socials, poden descarrilar davant una societat organitzada i posant en peus mecanismes de resistència. A «La fièvre» el Racing de Paris és un protagonista molt important. El club de futbol pateix una doble crisi: La de valors com a conseqüència que el seu jugador estrella, d'origen senegalès, provoca un altercat amb l'entrenador, a qui qualifica de «brut tubab» (tubab significa blanc en wòlof). El fet, encara que és provocat per un malentès, és usat com a munició incendiària en una societat amb un racisme estructural subjacent. Aquest fet complica encara més la ja fràgil situació econòmica del club. Ambdues crisis se solucionen convertint al Racing de Paris en una cooperativa. Una decisió que, de retruc, ajuda a desinflamar la febre d'odi del conjunt d'una societat fragmentada per les grans desigualtats. Tota una metàfora que em permet afirmar, a risc de ser acusat de woke -o de bonisme i no de malisme-, que les cooperatives construeixen un món millor. ■

Sempre m'agrada pensar que el lleure apareix en aquells moments de la vida en que més es necessita, des que ets infant fins que, d'adult, tens la fortuna de treballar per seguir fent-ho possible.

Vam arribar a la vida d'en Guillem (a partir d'ara li direm així per protegir la seva intimitat) en un moment crític en el que tot semblava anar-li en contra. Havia arribat al seu límit. Amb 11 anys, tenia l'obligació d'ocupar-se del seu germà petit, dia i nit, en tots els períodes de l'any, sense descansos. Vivien sense la mare, només amb el pare i alguns familiars que, de manera intermitent, circulaven per una llar on no hi havia cap signe d'habilitat parental, ni tampoc estima i escalfor.

Ell s'havia d'encarregar de les cures integrals del seu germà; la higiene, ajudar-lo amb les tasques de l'escola, dur-lo d'aquí cap allà, els àpats, consolar-lo, entretenir-lo... Cuidar-lo en el sentit integral de la paraula. Per això, l'escola era una sortida d'emergència per a ell: allà podia ser ell mateix, ser escoltat, tenir temps per reflexionar i buscar una abraçada o una mirada quan ho necessitava, per després tornar a la realitat de casa.

Un dia va tocar fons: va verbalitzar que volia morir per acabar amb tot allò que l'estava ofegant. La seva vida s'havia convertit en la del seu germà, ja no vivia per a ell, i això va derivar en episodis agressius, en un consum excessiu de pantalles amb continguts inapropiats i en una profunda

El lleure, respir en moments crítics

TRIBUNA

ALANA HURTADO

tristor i incomprensió.

En aquell impàs de final de curs i d'inici d'estiu, vam arribar a la vida del Guillem.

El lleure transforma vides i així ho transmet la campanya que impulsem cada any des de Fundació Pere Tarrés per arribar a tots aquells infants i joves que tenen dificultats o, en alguns casos, impossibilitat d'accedir a activitats de lleure durant el període d'estiu. Per a molts infants i joves, tot i que soni estrany, les vacances poden ser un moment angoixós: molts perden la rutina diària, no tenen garantits els àpats bàsics durant el dia i, sovint, disposen d'unes habitacles amb condicions nefastes

on no hi ve gens de gust passar-hi tot l'estiu. Un gran nombre dels infants que atenen viuen en una habitació rellogada, dormen al mateix llit tota la unitat familiar i no tenen un espai per a la intimitat, el joc i el desenvolupament saludable propi d'un infant o jove. A més, com el Guillem, hi ha molts casos d'infants que s'han de fer càrrec d'altres menors.

Els preus actuals de les activitats de lleure no són accessibles per a tothom. Així com l'educació normativa o formal és un dret universal, el lleure encara no. Hi ha una gran barrera que impedeix a un de cada tres infants accedir a un casal o colònia. En aquest context, intentem garantir la igualtat d'oportunitats a través d'un programa de beques anual que facilita que molts infants que no s'ho podrien permetre puguin participar també en espais educatius claus per al seu desenvolupament com les activitats de lleure a l'estiu.

Un recent estudi que hem fet evidencia precisament que les condicions socioeconòmiques de les famílies que sol·liciten beca a l'estiu empitjora cada any. Segons aquest treball, dues de cada tres llars que bequem es troben sota el llindar de pobresa i gairebé la meitat són en situació del que s'anomena pobresa severa: és a dir, viuen amb uns ingressos que suposen el 40% de la renda mitjana d'una família catalana. És a dir, les crisis econòmiques i socials dels últims anys han cronificat la situació de vulnerabilitat de moltes famílies, i això ha

fet que cada any es disparin les demandes de les famílies per rebre beques. L'estiu passat vam atorgar beques a 6.743 infants i joves. D'aquestes, més de 700 es van distribuir a les Illes Balears i van permetre que infants, adolescents i joves participessin en les diverses propostes de l'entitat a Mallorca i Menorca, com les escoles d'estiu a Palma, a la zona de Llevant i a la Zona Nord i a Ciutadella, a més de colònies a la casa de Binicanella, a Bunyola. Aquest any, la previsió és que el nombre de beques no faci més que créixer.

Les activitats d'estiu són una eina indispensable que millora la vida de milers d'infants i joves cada any i que en molts aspectes tindrà gran repercussió al llarg de la seva vida. Com a societat, hem de ser agents facilitadors i fer possible un canvi de mirada que permeti que el lleure arribi a tothom de manera inclusiva, flexible i conscient de la realitat social que vivim. Al Guillem, el lleure no li ha eliminat completament les càrregues (sobretot les emocionals) de la seva vida, però sí que ha aconseguit regalar-li temps per a ell mateix, un espai on respirar i sentir que ell també té dret a ser cuidat, a cometre errors i a compartir les seves frustracions. En el seu context, aquestes activitats han estat una taula de salvació i un alleugeriment immens. ■

Alana Hurtado, coordinadora de campanyes socials de la Fundació Pere Tarrés